

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(5)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 678 sahifa,
22-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Matematika fanini o'qitishda kommunikativ va ijtimoiy-psixologik yondashuvlar	10
<i>Esonturdiyev Mamatqobil Nurmamatovich</i>	
Geografik axborot tizimlari (GAT) texnologiyalari asosida bo'lajak geografiya o'qituvchilarining innovatsion kompetentligini rivojlantirish metodikasi	13
<i>Bahromova Muhayyo Imomqul qizi</i>	
Geografiya ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning nazariy-metodik asoslari	18
<i>Tuyg'unov Murodjon Salimqul o'g'li</i>	
Biologiyani o'qitishda belgili-ramziy ko'rgazmalilik vositalaridan foydalanishning o'quvchilarning tadqiqotchilik faoliyatini rivojlantirishdagi roli	22
<i>Azimov I. T., Daminova F. A.</i>	
PISA 2025 doirasida raqamli ta'lim kompetensiyalarini baholashning innovatsion mexanizmlari	25
<i>Doniyorov Muxiddin Normamatovich, Ishanov Almat Adilxanovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining tabiiy savodxonligini oshirishda zamonaviy pedagogik vositalarni qo'llash	28
<i>Abdunazarov Bobir Normurodovich</i>	
Raqamli ta'lim resurslari asosida kredit-modul tizimida talabalarning o'quv faoliyatini takomillashtirish	32
<i>Jumayeva Ra'no To'ychi qizi</i>	
Oila va maktab integratsiyasining shaxs kamolotiga ta'siri.....	36
<i>Rasulova Dildora Shuhratovna, Raxmatova Zulxumor Alimovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kreativ kompetensiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari va uning ijtimoiy ahamiyati.....	40
<i>Sultanova Sahobar Ravshanbekovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ekologik tarbiyani shakllantirishda tabiiy fanning o'rni.....	43
<i>G'afforova Zarnigor Abdumo'min qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'limda o'qituvchi va ota-onalar ijtimoiy hamkorligini rivojlantirish.....	47
<i>Xalikova Zaxro Mirshadmanovna, Xolbo'tayev Muzaffar Odilovich, Bozorova Xadicha Javlon qizi</i>	
Nutqida kechikish kuzatiladigan bolalarda nutqni qo'l va barmoq motorikasini rivojlantiruvchi o'yinlar orqali shakllantirish.....	51
<i>Ne'matova Hilola Ikrom qizi, Ahmadova Fotima Adizovna</i>	
Taym menejment asosida bo'lajak o'qituvchilarda liderlik fazilatlarini rivojlantirish	55
<i>Soliyeva Ruksora Sharobiddin qizi</i>	
Sun'iy intellekt va NLP texnologiyalari asosida elektron ta'lim muhitida talabalarning mustaqil ta'lim kompetensiyalarini rivojlantirish	58
<i>Otakishiyeva Gulshano Abdulaziz qizi</i>	
Pedagogik kvalimetriya asosida bo'lajak o'qituvchilarning diagnostik madaniyatini shakllantirishning nazariy asoslari	61
<i>G'aniyeva Muattarxon Nodirbek qizi</i>	
Образовательные технологии с учётом восприятия цвета: психологические и методические аспекты	64
<i>Имамова Хурият Эргаш кизи</i>	
Yosh erkin kurashchilarda chidamlilikni rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	69
<i>Ergashov Qaxramonjon Asqarovich</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy masalalar yechishga o'rgatish usullari	76
<i>G'iyosova Dilovar Orif qizi</i>	
Haykaltaroshlik fanining metodik qo'llanilishi.....	80
<i>Qodirov Bobirjon Botirjonovich</i>	
Ijtimoiy xavf ostidagi bolalarni qo'llab-quvvatlashning jahon tajribasi va psixologik-pedagogik asoslari	85
<i>Manzura Qosmuratova</i>	
Jahonda art-biznes klasterlarining ahamiyati va rivojlanish tuzilmasi.....	89
<i>A. S. Umarov</i>	
Автоматизация решения сложных математических задач графическим методом для углублённого изучения математики в школе	92
<i>Эргашев Серожиддин Султонмуродович, Маматов Исломбек Ильесович</i>	
Pedagogika darslarida raqamli va onlayn didaktik o'yinlardan foydalanish.....	97
<i>Qodirova Feruzaxon Abdiyaminovna</i>	
Sun'iy intellekt va tanqidiy fikrlashning kognitiv-konseptual komponenti va uni rivojlantirish metodikasi.....	102
<i>Sobirova Munavvarxon Qaxramonjon qizi</i>	

Media savodxonlik va axborot madaniyati fanida sun'iy intellekt savodxonligini rivojlantirishning pedagogik-metodik asoslari.....	106
Ermatov Sherzodbek Latipjonovich, Mirzayev Akramjon O'ktamjonovich	
Adabiy ta'limda kompetensiyaviy yondashuv.....	111
To'ychiyeva Mahfuza Umarkulovna, Islomova Shalola Ismoil qizi	
Comparative Study of Passive Constructions in English and Their Translation Into Uzbek.....	117
Elmirzayeva Maftuna Dusmurod qizi, Mustafoyeva Nigina Shuhrat qizi	
Bo'lajak o'qituvchilarda kasbiy kompetensiyalarni rivojlantirish orqali pedagogik mas'uliyatni shakllantirishning dolzarb muammolari.....	122
Botirova Odinaxon Abdumutalib qizi	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishning pedagogik modeli va metodik asoslari.....	126
Haytbayeva S. R.	
Imkoniyati cheklangan bolalarni psixologik qo'llab-quvvatlash orqali intellektual imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish imkoniyatlari.....	131
Kadirova Nigora Saxibjanovna	
Bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarini dual ta'lim asosida kasbiy faoliyatga tayyorlashning nazariy asoslari.....	134
Samiyeva Zuleyxa Uktamovna	
Insonlar orasidagi munosabatlarda noverbal muloqotning komponentlarining ko'rinishlari.....	139
Soliyev Farxodjon Sodikovich, Karimov Jahongirjon Murodjon o'g'li	
Virtual texnologiyalar vositasida texnika fanlarini o'qitish mazmunini innovatsion rivojlantirish.....	145
Yuldasheva Dilorom Husniddin qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida suzish mashg'ulotlarini tashkil etish texnologiyasi.....	150
Toshpulatova Aziza Toyirovna	
Harbiy xizmatchilarda kreativ tafakkurni rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari.....	155
Tursunov Shaxzod Ramazonovich, Mansurov Sardorbek Sirojiddin o'g'li	
O'qituvchilar ruhiy salomatligini saqlashning amaliy strategiyalari.....	159
Begmatov Raximkul Olimovich	
Ona tili darslarida analitik faoliyatni tashkil etish imkoniyatlari.....	164
Narziyeva Mastura Sunnatovna	
Maktabgacha ta'limda Project-Based learning texnologiyasi asosida tarbiyalanuvchilarning kommunikativ kompetensiyalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari.....	168
Kubayeva Mavluda, Po'latova Gullola Ravshan qizi	
Talabalarda iqtisodiy savodxonlikni shakllantirishning pedagogik shart-sharoitlari.....	173
Qo'chqorov Nodir Bozorovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini baholash jarayonida foydalaniladigan texnologiyalar va vositalar.....	178
A'zamqulova Zilola Sunnat qizi	
Raqamli ta'lim muhitida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirishning didaktik asoslari.....	183
Isaboyeva Dilyora Zokirjon qizi	
Kimyo fanining tarixiy rivojlanishida metodologik yondashuvlar.....	187
Begamov Shaxzod To'lqin o'g'li	
Sport bilan shug'ullanishda qo'l va oyoq motorikalarini rivojlantirish mezonlari.....	190
Imomov Asliddin Abdurazoqovich, Sattarov Qarshiboy Narqulovich	
O'zbek va ingliz tillarida zamon kategoriyasining qiyosiy tahlili.....	194
Xudoyberdiyeva Dilfuza Alisher qizi	
Hayot faoliyati xavfsizligi fani o'qituvchisining kasbiy kompetentligi va rejalashtirish faoliyati.....	198
Maxmudov Baxtiyor Xayrullayevich	
Dizartriya bolalarda motorikani rivojlantirish – nutqni rivojlantirishning asosiy omili.....	202
Mamatova Muzayyana Batirovna	
Expression of Lexical Economy in English and Uzbek Through Stylistic Means.....	205
Omonov Baxtiyor Uktamovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida ijodiy qobiliyatni shakllantirish.....	208
Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Xamzayeva Sunbula Jasurovna	
Xushmuomalalik strategiyalarining ijtimoiy vazifalari.....	212
Alieva Navruza Xabibullayevna, Azizova Sanobarxon Valijon qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida shaxslik sifatlarining kasbiy rivojlanishdagi psixologik ahamiyati.....	216
Dusmetova Maksuda Matnazarovna	
Maktabgacha ta'lim jarayonida bo'lajak tarbiyachilarning ilustrativ yondashuv asosida kreativ va variativ faoliyat olib borish usullari va yo'llari.....	221
Egamberdiyeva Madina Sharif qizi	

Pragmatic Functions in Neurolinguistic Communication	224
<i>Fayziyeva Parvina</i>	
Sahro gavhari: ruslar istilosigacha bo'lgan davrda Xiva me'morchiligi tarixi	227
<i>Islomjon Xoljigitovich Mirzakulov</i>	
Moslashuvning psixologik mexanizmlari: ta'lim muhiti sharoitida shaxsning adaptatsiyasi.....	235
<i>Jaynarova Sayyora Isoqul qizi, Nuraliyeva Nasiba</i>	
Onalik psixologiyasi va o'rganishning nazariy jihatlar.....	238
<i>Kasimova Xulkar Atabayevna</i>	
Spheres of Language Use.....	243
<i>Kumakbayeva Gulbanu Kuntuarovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida kreativ tafakkurni rivojlantirishda nostandart topshiriqlar metodikasi.....	246
<i>Muxammadiyeva Dinora Tursunpulatovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy-axloqiy qadriyatlarni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari va didaktik tamoyillari.....	251
<i>N. Jurayev</i>	
Dunyo bolalari huquqlarini himoya qilish: global muammolar, tizimli kamchiliklar va tanqidiy tahlil	255
<i>Nargiza Ergasheva</i>	
Talabalarning dasturlashga oid agoritmik fikrlashini rivojlantirish orqali innovatsion faoliyatga tayyorlash usuli	259
<i>Orziqulova Barchinoy Ixtiyor qizi</i>	
Talabalarda o'z-o'zini boshqarish qobiliyatining tuzilmasi va psixologik komponentlari (motivatsion, kognitiv, irodaviy, emotsional-regulyativ komponentlar)	264
<i>Otabekova Nargiza Avazbek qizi</i>	
O'zbek va ingliz tillaridagi metaforalarda til va madaniyat uyg'unligi	269
<i>Rasulova Munajat Akmaljonovna</i>	
Limitlar nazariyasini kompyuter imitatsion modellar vositasida o'qitish metodikasi.....	273
<i>Safarov Abbos Abdurasul o'g'li</i>	
Ijtimoiy hamkorlik – barkamol avlodni tarbiyalash poydevori.....	278
<i>Sharipova Gulruxsor Nurkabilovna</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda kreativ kompetensiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari va uning ijtimoiy ahamiyati.....	282
<i>Sultanova Sahobar Ravshanbekovna</i>	
Badiiy gimnastika mashg'ulotlarida innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanish	285
<i>Tuxtayeva Azizabonu Abdurasulovna</i>	
Matematika fanini o'zlashtirishda boshlang'ich sinf o'quvchilarining semiotik yondashuvini shakllantirish ...	289
<i>Xayrullayev Ismatulla Nurullayevich</i>	
Pedagogik qadriyatlar asosida o'quvchilarni tarbiyalash mexanizmlarini takomillashtirish	293
<i>Xoliqova Inobatxon Bo'ri qizi</i>	
Umumta'lim maktabida elektron axborot-ta'lim resurslari.....	296
<i>Xolmurodov Shuxrat Okboyevich, Norqobilov Hakimbek Nuriddin o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida bolaning kreativligini shakllantirishda innovatsion muhit	300
<i>Xonnazarova Gulasal Yusuf qizi</i>	
Ta'lim tizimida sinf rahbari faoliyatining joriy etilishining tarixiy asoslari va zamonaviy ko'rinishlari	303
<i>Xusenova Sadoqat Botirovna</i>	
Искусственный интеллект в методике преподавания русского языка: адаптивная обратная связь и развитие коммуникативной компетенции	308
<i>Джалилова Феруза Намазовна</i>	
Образовательные технологии с учётом восприятия цвета: психологические и методические аспекты.....	312
<i>Имамова Хурият Эргаш кизи</i>	
Межкультурный диалог как инструмент воспитания гармоничной личности в школе	317
<i>Махмудхожаев Ориф Бахтиёрович</i>	
Психологические факторы успешности профессионального обучения студентов	319
<i>Рахимходжаева В. С.</i>	
Специфика восприятия окружающего мира в лирике Афанасия Фета	325
<i>Татьяна Викторовна Половинкина</i>	
Анализ разработки женских коллекций с использованием стилистических и конструктивных особенностей ретро-моды	329
<i>Абдурахманова Н., Рахматуллаева У. С.</i>	
Использование современных образовательных технологий в начальной школе как средство развития познавательной активности учащихся	333
<i>Фазилова Гулчехра Ахмедовна</i>	

Nyuman (Newman) xatolar tahlili modelining geometrik isbotlash ko'nikmalarini shakllantirishdagi ahamiyati.....	337
Davletov Davronbek Egamberganovich	
“Informatika” fani mavzularini taksonomik yondashuv asosida o'qitish	343
Axrarov Baxtiyor Sagdullayevich	
O'qituvchi faoliyatida pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash metodikasi.....	347
Xomidjonov Abrorjon Olimjon o'g'li	
Rus-o'zbek tarjimashunosligining zamonaviy tendensiyalari.....	351
Kudratov Kamoljon Islomovich	
Kompyuterga qaramlikning o'smirlarga ta'siri va uning psixologik oqibatlari.....	356
Kushakova Nargiza Islambayevna, Ergasheva Sarvinoz Shavqiddin qizi	
Musiqaning neyropsixologik rivojlanish va ta'lim jarayonidagi ahamiyati	360
Xikmatova Shohida Xikmatovna	
Innovatsion yondashuv asosida inklyuziv ta'lim o'quvchilarining yozma nutqini rivojlantirish	364
Alimardanova Sitora Ikrom qizi	
Comparative and Conceptological Trends in Linguoculturology	367
Ablakulov Ilkhom	
Boshlang'ich ta'limda kreativ ta'lim muhitini rivojlantirish asosida o'quvchilarning muammolarni hal qilish ko'nikmalarini shakllantirish	370
Abdullayeva Ujalg'as	
Rivojlangan mamlakatlar ta'lim tizimida talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda sun'iy intellektdan foydalanish usullari.....	373
Aglamova Shahzoda Sobirovna	
Bokschi qizlar texnik harakatlarining kinematik ko'rsatkichlar asosida takomillashtirish metodikasi.....	378
Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li	
O'quv jarayonida formativ baholashning evolyutsion-xronologik tahlili	383
Davidova Dilnoza Tadjibayevna	
Oliy ta'limda “Smart Education” texnologiyalaridan foydalanishning samaradorligi	388
Dilrabo Amriddinova, Abdulxalilova Surayyo Ahad qizi	
Zamonaviy ta'lim sharoitida boshlang'ich sinf o'qituvchilarini baholash kompetensiyalarini rivojlantirishning psixologik-pedagogik xususiyatlari	392
Majidova Hilola Eshquvat qizi	
Sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish usullari.....	396
Mamatova Fazilat Ixtiyorovna, Xolmirzayeva Zebo Ravshan qizi	
Jismoniy tarbiya o'qituvchilarini sport marketologi faoliyatiga tayyorlashning zarurati	402
Samatov Javlonbek Abdukayumovich	
O'zbekiston maktabgacha ta'lim tizimida strategik boshqaruvni takomillashtirish.....	406
Saydullayeva Nargis	
Integrating Literary Texts Into Early Foreign Language Education: A Mixed-Methods Investigation of Lexical, Cognitive, and Affective Outcomes in Primary Classrooms.....	410
Shukurova Zamira Shodiyevna	
Fizika fanini o'qitishda formativ baholash asosida tanqidiy fikrlashni rivojlantirishning metodik modeli.....	416
Sobirov Avazbek Anvarovich	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning kichik motorikasini rivojlantirishda o'yinning ahamiyati va individual yondashuv	421
Norboyeva Laylo Sapar qizi	
Психологические особенности проявления творческих способностей у подростков, воспитывающихся в бикарьерных семьях.....	425
Ишбобоева Гулбарчин Рустамовна	
Maktabgacha yoshdagi bolalarga chet tilini vizual materiallar vositasida o'rgatishni takomillashtirish.....	433
Olimova Shahlo Bahodir qizi, Inomova Mahliyo Yusuf qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutqiy kompetensiyani rivojlantirish metodikasining hozirgi holati va muammolari.....	439
Diyoraxon To'htanazarova Zokir qizi	
Turkiy xalqlarning an'anaviy sport o'yinlariga yil fasllaridagi o'zgarishlarning ta'siri.....	443
Qodirova Xalimaxon Nurmuhammad qizi	
Нововведения в шкале стоимости элементов и коэффициентах компонентов программы ISU на 2026 год	447
Федорова Светлана Вячеславовна	
Ingliz tilidagi conjunctionlarning grammatik tasnifi va sintaktik vazifalari hamda ESP darslarida ularni o'rgatishning kommunikativ va kontekstual usullari.....	451
Mahammadiyeva Mashxura Maxmur qizi	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida lisoniy tahlil ko'nikmalarini shakllantirishning zamonaviy metodikasi ..... 456 Yo'ldashova Dilso'z Umar qizi	456
	Voleybolchilarning sakrovchanlik ko'nikmalarini shakllantirishda harakatli o'yinlarning ahamiyati ..... 461 Artikov Xayrulla Baxtiyarovich	461
	Effectiveness of Personalized Studying via Artificial Intelligence in Teaching English as a Second Language to Non-Native Speakers ..... 465 Irzakulova Raykhon	465
	Texnologik ta'limda mustaqil ta'limni rivojlantirish yo'llari ..... 469 Yaxshiboyev Temur-Malik Erkin o'g'li, Jonuzoqova Charos Ziyodulla qizi	469
	Maktabgacha yoshdagi bolalarda zamonaviy o'yin vositalarining aqliy va ruhiy rivojlanishga ta'siri ..... 474 Abduxamidova Dilrom Abdumuminovna	474
	Nodavlat maktabgacha ta'lim tashkilotlarida pedagog kadrlar salohiyatini boshqarishning zamonaviy yondashuvlari tahlili ..... 479 Mamatqulova Shohsanam Dilshodovna	479
	Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarini mustaqil ta'limni tashkil qilishga o'rgatishning pedagogik asoslari ..... 485 Xamdamiy Usmon Ergashevich	485
	Boshlang'ich ta'limda ona tili darslarini innovatsion texnologiyalar asosida tashkil qilish masalasi ..... 490 Adizova Nodira Baxtiyorovna, Ibotova Shahnoza Shuxrat qizi	490
	Malaka oshirish tizimida sifat menejmenti: "sun'iy intellekt" va "boshqaruv mexanizmi" tushunchalarining ierarxik bog'liqligi ..... 494 Allanazarova Maftuna Qobul qizi	494
	"Uglevodorodlar" bo'limini o'qitishni axborot kommunikatsion texnologiyalar vositasida takomillashtirish metodikasi (umumiy o'rta ta'lim maktablari 10-sinflar o'quvchilari misolida) ..... 498 Babajanova Nilufar Pirnafas qizi	498
	Axborot texnologiyalari vositasida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-kommunikativ ko'nikmalarini shakllantirish darajasini baholash mezonlari va ko'rsatkichlari ..... 506 Junaydullayev Oxunjon Kaxorjon o'g'li	506
	Bo'lajak o'qituvchilarni aralash ta'lim texnologiyalaridan foydalanishga tayyorlashning pedagogik xususiyatlari va tarkibiy komponentlari ..... 510 Kabirova Zarifa Muqaddamovna	510
	Maktabgacha ta'limda qoraqalpoq ertaklari orqali bolalar tilini rivojlantirishning kognitiv asoslari ..... 516 Matjanova Gulzada Annabayevna	516
	Issiq sharoitiga marafonchilar va futbolchilarning fiziologik moslashuvi xususiyatlari ..... 520 Nurbayev Baxtiyor Shirinovich	520
	Xorijlik talabalarning tinglab tushinishdagi qiyinchiliklarini metakognitiv strategiyalar orqali bartaraf etish .. 524 Odiljonova Nilufarxon Avduvabob qizi	524
	O'qituvchilarda kasbiy so'nish va psixologik stress holatlarini keltirib chiqaruvchi psixologik-pedagogik omillar ..... 528 Usmonov Salaxdin Alikulovich, Ortiqova Malika Odiljon qizi, Xolbekova Dinora Faxriddin qizi	528
	Umumta'lim maktablarida texnologik kompetensiyalarni rivojlantirishning amaldagi holati va metodik muammolari ..... 533 Qurbonmurotov Eldor Abdusaidovich	533
	Talabalarni kasbiy faoliyatga tayyorlashda raqamli texnologiyalar va ularning imkoniyatlari ..... 538 Xujaniyozova G. S.	538
	Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy onglik darajasini baholash mezonlari va ko'rsatkichlari (oilaviy muhit misolida) ..... 543 Yakubov Odiljon Tolibjon o'g'li	543
	Raqamli texnologiyalar davrida o'zbek tilining qo'llanilish istiqbollari ..... 549 Yuldasheva Dilnoza Bekmurodovna	549
	Обучение образованию и употреблению форм числа имён существительных в школьном курсе русского языка ..... 553 Идиева Гульмира Изомовна	553
	Yosh sportchilarda biokimyoviy ko'rsatkichlarning funksional tayyorgarlikka ta'siri ..... 556 Alimova Nasiba Adxamovna	556
	Lingvistik kompetensiya: nazariy asoslari va mazmuni ..... 566 Eshbekova Dilnoza Ibraimovna	566
	Jismoniy tarbiya tizimida sport o'yinlarining o'rni ahamiyati ..... 569 Muxamedjanov Umidulla Fayzullayevich	569
	Delinkvent xulq-atvorning psixologik va ijtimoiy omillari, prevensiyasi va intervensiya usullari ..... 572 Xolmurotova Shoxista Mirzaliyevna	572

Matematika fanini o'qitishda raqamli texnologiyalar va dasturiy ta'minotlarning o'rni	577
Sobirova Dinora Umidjon qizi	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarini maktab ta'limiga ijtimoiy moslashuvchanligini rivojlantirish	583
Akramova Dildora Ergashboy qizi	
O'smirlarning kitobxonlik madaniyatini yuksaltirishda oila–maktab hamkorligining ijtimoiy-pedagogik mexanizmlari.....	587
Xudoyberdiyeva Marhabo Abduqahhorovna	
Bridging Jadid Reformism and 21 st -Century Pedagogy: The Structural Framework of Abdulla Avloni's Educational Legacy	591
Lola Rakhmonovna Djurakulova, Karina Eduardovna Bushevskaya	
Yengil atletikada ko'p yillik sport mashg'ulotlarini boshqarishning tashkiliy-metodik asoslari.....	595
Hakimova Mushtariyon Hamidovna, Tursunolatova Ziyoda Jahongir qizi	
Pedagogik oliy ta'lim muassasalari talabalari intellektual salohiyatini rivojlantirishda pedagogik artistizmning didaktik imkoniyatlarini takomillashtirish	599
Karriboeva Lobarxon Fayzulla qizi	
Chidamlilik tushunchasi, chidamlilikning turlari, ko'rsatkichlari va uni rivojlantirish metodlari	603
Shaalimov Muxtorsha Atxamovich	
X, Y va Z avlodiga mansub ayollarda qadriyatlar shakllanishining ijtimoiy-psixologik omillari	607
Feruz Abduraxmonova	
Musiqqa terminlarini izohli lug'atlarda berishning zamonaviy ilmiy-amaliy asoslari.....	612
Abdialimova Maxfuza Safarboy qizi	
Ta'lim muhiti, pedagoglar malakasi va o'quv dasturlarini baholash.....	617
Mutalova Dilnoza Abdurashidovna	
The Role of Interactive Technologies in Developing the Cognitive Activities of Future Foreign Language Teachers	621
Shukurov Uktam Bakhodirovich	
Rezervga bo'shatilgan harbiy xizmatchilar ijtimoiy-psixologik reintegratsiyasining empirik xususiyatlari.....	625
Ikmattullayev G'ayrat Zokirovich	
Oliy ta'lim muassasalarining bo'lajak o'qituvchilarini ijtimoiy pedagogik faoliyatga kasbiy metodik tayyorlashning pedagogik shart-sharoitlari	632
Ali Tursaotov	
Kognitiv yondashuv asosida bo'lajak ijtimoiy ish xodimlarida sanogen refleksiyaning rivojlantirish modeli	636
Ismailov Murodulla Kaxramonovich	
Rang konseptlarini o'qitishga oid xalqaro tadqiqotlar tahlili: ilmiy bo'shliqlar va metodologik istiqbollari	643
Arabova Gulnura Yuzboy qizi	
Sun'iy intellektning inson tafakkur jarayonlariga psixologik ta'siri.....	648
Usmonov Sherzod Axmadjonovich, Raxmonov Sa'natjon Baxtiyorovich	
Milliy cholg'u ansambllari orqali o'quvchilar musiqiy dunyoqarashini shakllantirish	651
Dadamirzayeva Gulshanoy To'lanjon qizi	
Raqamli kompetensiyalar tizimi va talaba mustaqilligining pedagogik-psixologik ko'rsatkichlari	656
Qahramonova Xumora Qahramonovna	
Oliy ta'limda axborot texnologiyalaridan foydalanish madaniyatini shakllantirish mexanizmlari	661
Ochilova Gulnoza Odilovna	
O'zlashtirish psixologiyasining rivojlanish bosqichlari: psixometrik yondashuvdan raqamli ta'lim muhitigacha	665
Mo'minxo'jayeva Zuhra Alimjon qizi	
GeoGebra yordamida ko'pyoqlilarni o'qitish metodikasi.....	672
Pirlepsov Umrbek Baxtiyor o'g'li	
Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichidagi dzyudochilarning umumiy jismoniy tayyorgarligini rivojlantirish usullari	675
Jumanova Iroda Shokirjon qizi	

BOSHLANG'ICH TAYYORGARLIK BOSQICHIDAGI DZYUDochILARNING UMUMIY JISMONIY TAYYORGARLIGINI RIVOJLANTIRISH USULLARI

Jumanova Iroda Shokirjon qizi
Samarqand davlat tibbiyot universiteti,
jismoniy tarbiya va sport kafedrası o'qituvchisi

ORCID: 0009-0009-2748-3472

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich tayyorgarlik bosqichidagi dzyudochilarning umumiy jismoniy tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Yosh sportchilarning kuch, tezkorlik, chidamlilik, chaqqonlik va egiluvchanlik sifatlarini rivojlantirishda qo'llaniladigan mashg'ulot vositalari hamda usullari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari umumiy jismoniy tayyorgarlikni maqsadli ravishda rivojlantirish dzyudochilarning texnik-taktik mahoratini shakllantirishda muhim omil ekanligini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: dzyudo, boshlang'ich tayyorgarlik, umumiy jismoniy tayyorgarlik, yosh sportchilar, kuch, chidamlilik, chaqqonlik, tezkorlik, egiluvchanlik.

Abstract: This article highlights the theoretical and practical aspects of developing the general physical fitness of judokas at the initial training stage. The training methods and means used to develop strength, speed, endurance, agility, and flexibility in young athletes are analyzed. The research results showed that the purposeful development of general physical fitness is an important factor in the formation of the technical and tactical skills of judokas.

Key words: judo, initial training, general physical fitness, young athletes, strength, endurance, agility, speed, flexibility.

Аннотация: В данной статье освещаются теоретические и практические аспекты развития общей физической подготовленности дзюдоистов на этапе начальной подготовки. Проанализированы средства и методы тренировочного процесса, применяемые для развития силы, быстроты, выносливости, ловкости и гибкости у юных спортсменов. Результаты исследования показали, что целенаправленное развитие общей физической подготовленности является важным фактором формирования технико-тактического мастерства дзюдоистов.

Ключевые слова: дзюдо, начальная подготовка, общая физическая подготовленность, юные спортсмены, сила, выносливость, ловкость, быстрота, гибкость.

KIRISH

Bugungi kunda dzyudo sport turi yoshlar o'rtasida keng ommalashib bormoqda. Sportchilarning yuqori natijalarga erishishida dastlabki tayyorgarlik bosqichi muhim ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, umumiy jismoniy tayyorgarlik darajasi sportchining keyingi texnik va taktik mahoratini shakllantirish uchun mustahkam poydevor yaratadi. Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida sportchilarda kuch, tezkorlik, chidamlilik, chaqqonlik va egiluvchanlik kabi jismoniy sifatlarni rivojlantirish asosiy vazifalardan biri hisoblanadi. Shu sababli ushbu bosqichda qo'llaniladigan mashg'ulot usullarini ilmiy asosda takomillashtirish dolzarb masala sanaladi.

Mamlakatimizda ham jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirish, yoshlarni sportga keng jalb etish hamda xalqaro musobaqalarda yuqori natijalarga erishadigan sportchilarni tayyorlash davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Shu nuqtai nazardan, dzyudo sport turida sport zaxirasini yaratish va yosh sportchilarni tayyorlash masalalari dolzarb ahamiyat kasb etmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichi sportchilarni ko'p yillik tayyorlash tizimining eng muhim bosqichlaridan biri hisoblanadi. Aynan shu davrda umumiy jismoniy tayyorgarlikning asoslari shakllantiriladi hamda sportchining keyingi sport faoliyati uchun zarur bo'lgan harakat ko'nikmalari rivojlantiriladi. Ushbu bosqichda kuch, tezkorlik, chidamlilik, chaqqonlik va egiluvchanlik kabi jismoniy sifatlarni maqsadli ravishda rivojlantirish muhim vazifalardan biridir.

Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, umumiy jismoniy tayyorgarlik darajasi yuqori bo'lgan yosh dzyudochilar texnik usullarni tezroq o'zlashtiradilar, mashg'ulot yuklamalariga oson moslashadilar va musobaqa faoliyatida yuqori natijalarga erishadilar. Shu sababli boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida umumiy jismoniy tayyorgarlikni samarali tashkil etish va rivojlantirish usullarini takomillashtirish zamonaviy sport pedagogikasining dolzarb masalalaridan biri hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot davomida ilmiy-pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish, kuzatish, taqqoslash va umumlashtirish usullaridan foydalanildi. Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida shug'ullanuvchi yosh dzyudochilarning mashg'ulot jarayonlari o'rganildi. Mashg'ulotlar haftasiga 3-4 marotaba tashkil etilib, yuklamalar yosh sportchilarning fiziologik imkoniyatlariga mos ravishda belgilandi. Tadqiqot davomida 10-12 yoshli boshlang'ich tayyorgarlik guruhida shug'ullanuvchi yosh dzyudochilarning mashg'ulot faoliyati kuzatildi. Sportchilarning umumiy jismoniy tayyorgarlik darajasini aniqlash maqsadida bir qator test mashqlari qo'llanildi. Jumladan, 30 metrga yugurish orqali tezkorlik, joyidan uzunlikka sakrash orqali tezkor-kuch sifati, turnikda tortilish va qo'llarni bukib-yozish mashqlari orqali kuch sifati, 1000 metrga yugurish orqali chidamlilik hamda mokisimon yugurish orqali chaqqonlik ko'rsatkichlari baholandi.

Mashg'ulot jarayonida umumiy jismoniy tayyorgarlikni rivojlantirishga qaratilgan maxsus mashqlar majmuasi ishlab chiqildi va amaliyotga tatbiq etildi. Mazkur mashqlar tarkibiga umumrivojlantiruvchi gimnastik mashqlar, harakatli o'yinlar, sakrash mashqlari, estafetalar, koordinatsion mashqlar va tana vazni yordamida bajariladigan kuch mashqlari kiritildi. Mashg'ulotlar haftasiga 3-4 marotaba, har biri 90 daqiqadan tashkil etildi. Har bir mashg'ulotning 25-30 daqiqasi umumiy jismoniy tayyorgarlikni rivojlantirishga yo'naltirildi. Yuklamalar sportchilarning yoshi, jismoniy rivojlanish darajasi va individual xususiyatlarini hisobga olgan holda bosqichmabosqich oshirib borildi. Tadqiqot natijalari matematik-statistik usullar yordamida qayta ishlanib, olingan ko'rsatkichlarning o'zgarish dinamikasi tahlil qilindi. Natijalar asosida boshlang'ich tayyorgarlik bosqichidagi dzyudochilarning umumiy jismoniy tayyorgarligini rivojlantirishda qo'llanilgan usullarning samaradorligi baholandi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, umumiy jismoniy tayyorgarlikni rivojlantirishga qaratilgan mashqlarni muntazam qo'llash yosh dzyudochilarning jismoniy ko'rsatkichlarini sezilarli darajada yaxshiladi. Jumladan, 30 metrga yugurish testida sportchilarning tezkorlik ko'rsatkichlari yaxshilanib, yugurish vaqti dastlabki natijalarga nisbatan qisqardi. Bu esa tezkor harakatlarni bajarish qobiliyatining rivojlanganligini ko'rsatdi. Joyidan uzunlikka sakrash natijalari ham oshib, sportchilarda tezkor-kuch sifatlarining rivojlanishi qayd etildi.

Kuch sifatlarini baholash uchun qo'llanilgan turnikda tortilish va qo'llarni bukib-yozish mashqlarida ham sezilarli o'sish kuzatildi. Mashg'ulotlar davomida sportchilarning mushak kuchi va kuchga chidamlilik ko'rsatkichlari yaxshilandi. Bu holat dzyudo texnik usullarini samarali bajarish uchun zarur bo'lgan jismoniy tayyorgarlik darajasining oshganligini ko'rsatadi.

1-jadval: Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichidagi dzyudochilarning jismoniy tayyorgarlik ko'rsatkichlari dinamikasi

Ko'rsatkichlar	Tadqiqot boshida	Tadqiqot oxirida	O'zgarish (%)
30 m yugurish (sek.)	5,8	5,4	+6,9
Joyidan uzunlikka sakrash (sm)	165	178	+7,9
Turnikda tortilish (marta)	6	9	+50,0
Qo'llarni bukib-yozish (marta)	15	21	+40,0
1000 m yugurish (daq., sek.)	5:20	4:55	+7,8
Mokisimon yugurish 4x9 m (sek.)	11,2	10,5	+6,3

Chidamlilikni aniqlash maqsadida o'tkazilgan 1000 metrga yugurish sinovlari natijalariga ko'ra, sportchilarning yurak-qon tomir hamda nafas olish tizimlari faoliyati yaxshilanganligi kuzatildi. Natijada sportchilar uzoq davom etadigan yuklamalarga nisbatan yuqori bardoshlilikni namoyon etdilar. Chaqqonlik va koordinatsion qobiliyatlarni baholash uchun o'tkazilgan mokisimon yugurish hamda maxsus koordinatsion mashqlar natijalari ham ijobiy o'zgarishlarni ko'rsatdi. Sportchilarning harakatlarni aniq va tez bajarish qobiliyati oshdi, bu esa dzyudo usullarini o'zlashtirish jarayonini yengillashtirdi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, umumiy jismoniy tayyorgarlikka yo'naltirilgan mashqlar majmuasidan muntazam foydalanish yosh dzyudochilarning jismoniy rivojlanish darajasini oshiradi. Ayniqsa, kuch, tezkorlik, chidamlilik va chaqqonlik sifatlarining kompleks rivoj-

lanishi texnik-taktik tayyorgarlik samaradorligini sezilarli darajada yaxshilaydi. Natijada sportchilarning texnik usullarni o'zlashtirish jarayoni tezlashdi va mashg'ulotlar samaradorligi ortdi.

Olingan natijalar shuni tasdiqlaydiki, boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida umumiy jismoniy tayyorgarlikni rivojlantirishga ustuvor ahamiyat berish zarur. Chunki jismoniy sifatlarning yetarli darajada shakllanmaganligi texnik harakatlarni samarali o'rganishga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Harakatli o'yinlar va koordinatsion mashqlar yosh sportchilarning mashg'ulotlarga qiziqishini oshiradi hamda jismoniy sifatlarni tabiiy ravishda rivojlantirish imkonini beradi. Kuch va chidamlilik mashqlarining me'yorida qo'llanilishi esa kelajakda maxsus sport tayyorgarligiga muvaffaqiyatli o'tish uchun zamin yaratadi. Shuningdek, mashg'ulot yuklamalarining yosh va individual xususiyatlarga mos ravishda rejalashtirilishi yuqori samaradorlikni ta'minlaydi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, ushbu yosh davrida organizmning o'sish va rivojlanish jarayonlari faol kechadi. Shu sababli kuch, tezkorlik, chaqqonlik, chidamlilik va egiluvchanlik kabi jismoniy sifatlarni rivojlantirish uchun qulay fiziologik sharoit mavjud bo'ladi. Mashg'ulotlarda umumrivojlantiruvchi mashqlar va harakatli o'yinlardan foydalanish sportchilarning qiziqishini oshirishi bilan birga, jismoniy sifatlarning tabiiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Tadqiqot davomida kuzatilgan natijalar dzyudochilarni tayyorlash bo'yicha olib borilgan boshqa ilmiy izlanishlar natijalari bilan ham mos keladi. Ko'pgina mutaxassislarning fikriga ko'ra, boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida umumiy jismoniy tayyorgarlikning yetarli darajada shakllantirilishi sportchilarning texnik-taktik mahoratini rivojlantirishga xizmat qiladi. Aksincha, jismoniy tayyorgarlikning sust rivojlanganligi murakkab texnik harakatlarni o'zlashtirish jarayonini sekinlashtiradi. Shuningdek, tadqiqot natijalari kuch va chidamlilik sifatlarini rivojlantirishga qaratilgan mashqlarni me'yorlashtirilgan holda qo'llash zarurligini ko'rsatdi. Haddan tashqari yuklama yosh sportchilar organizmiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligi sababli mashg'ulot jarayonida yuklamaning hajmi va shiddatini bosqichma-bosqich oshirib borish maqsadga muvofiq hisoblanadi. Chaqqonlik va koordinatsion qobiliyatlarning rivojlanishi dzyudo sport turida alohida ahamiyatga ega.

Tadqiqot davomida aynan ushbu sifatlarning yaxshilanishi sportchilarning texnik usullarni bajarish aniqligi va tezligini oshirganligi aniqlandi. Bu esa umumiy jismoniy tayyorgarlik bilan maxsus sport tayyorgarligi o'rtasida uzviy bog'liqlik mavjudligini tasdiqlaydi. Umuman olganda, o'tkazilgan tahlillar boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida umumiy jismoniy tayyorgarlikni kompleks ravishda rivojlantirish yosh dzyudochilarning sport mahoratini shakllantirishning muhim omillaridan biri ekanligini ko'rsatdi. Shu bois mashg'ulot jarayonlarini rejalashtirishda umumiy jismoniy tayyorgarlik vositalariga yetarli darajada e'tibor qaratish tavsiya etiladi.

XULOSA

Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichidagi dzyudochilarning umumiy jismoniy tayyorgarligini rivojlantirish sport mahoratini shakllantirishning muhim omili hisoblanadi. Kuch, tezkorlik, chidamlilik, chaqqonlik va egiluvchanlik sifatlarini kompleks ravishda rivojlantirish sportchilarning texnik-taktik tayyorgarligini samarali shakllantirishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari asosida umumiy jismoniy tayyorgarlik mashqlaridan muntazam foydalanish yosh dzyudochilarning sport natijalarini yaxshilashga yordam berishi aniqlandi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, umumrivojlantiruvchi mashqlar, harakatli o'yinlar, sakrash mashqlari, koordinatsion topshiriqlar va tana vazni bilan bajariladigan kuch mashqlaridan muntazam foydalanish yosh dzyudochilarning jismoniy tayyorgarlik darajasini oshiradi. Natijada sportchilarning texnik harakatlarni o'zlashtirish tezligi ortadi, mashg'ulot yuklamalariga moslashish imkoniyatlari kengayadi hamda musobaqa faoliyatining samaradorligi yaxshilanadi.

Shuningdek, mashg'ulot yuklamalarini yosh sportchilarning individual xususiyatlari va funksional imkoniyatlariga mos ravishda rejalashtirish yuqori natijalarga erishishda muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi. Boshlang'ich tayyorgarlik bosqichida umumiy jismoniy tayyorgarlikka yetarli e'tibor qaratish keyingi bosqichlarda maxsus jismoniy va texnik-taktik tayyorgarlikning muvaffaqiyatli tashkil etilishiga zamin yaratadi. Tadqiqot yakunlariga ko'ra, dzyudochilarni ko'p yillik tayyorlash tizimida umumiy jismoniy tayyorgarlik vositalaridan ilmiy asoslangan holda foydalanish sportchilarning jismoniy rivojlanishini ta'minlaydi va yuqori sport natijalariga erishish imkoniyatlarini oshiradi. Kelgusida boshlang'ich tayyorgarlik bosqichidagi dzyudochilarning jismoniy sifatlarini rivojlantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalar va zamonaviy mashg'ulot usullarining samaradorligini o'rganish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Kerimov F.A. Sport kurashi nazariyasi va uslubi. – Toshkent: O'qituvchi, 2018.
2. Salomov R.S. Sport mashg'ulotlarining nazariy asoslari. – Toshkent: Fan, 2017.
3. Abdullayev A., Xonkeldiyev Sh. Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasi. – Toshkent, 2020.
4. Nurimov R.I. Dzyudo sport turida sportchilar tayyorlash metodikasi. – Toshkent, 2019.
5. Po'latov A.A. Yosh sportchilarni tayyorlashning pedagogik asoslari. – Toshkent, 2021.
6. Matveyev L.P. Sport mashg'ulotlari nazariyasi. – Moskva, 2016.
7. Platonov V.N. Sportchilarning tayyorgarlik tizimi. – Kiyev, 2015.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(5)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.